

La plana major de la política catalana va desfilar per la Fira de Frankfurt, Quim Monzó es va ficar a la butxaca el públic amb un discurs molt poc protocol·lari que va divertir com poques vegades passa en una inauguració d'aquesta mena i el centenar llarg d'autor catalans convidats per l'Institut Ramon Llull van anar de lectura en lectura, amb més o menys ressò. Frankfurt es va omplir de càmeres i enviats especials procedents de Catalunya, amb platons improvisats ací i allà i reporters perseguint José Montilla, Josep-Lluís Carod-Rovira i la resta de representants de la política catalana. I, finalment, es va passar el relleu a Turquia, convidat de l'any vinent, que arribarà a la Fira alemanya com a representant d'una literatura també poc coneguda –malgrat excepcions com Orhan Pamuk, premi Nobel de Literatura de l'any passat–, tot i que a Alemanya hi viuen uns tres milions de persones d'origen turc, la comunitat més gran del país.

Aquest seria el balanç, portes endins, de la presència de la cultura catalana a l'aparador més gran del món per al sector editorial. Una fira que, com diuen els alemanys, es caracteritza per una frase que generalment s'aplica al futbol, però que serveix per a moltes més coses: "Nach dem Spiel ist vor dem Spiel" ("Després d'un partit comença la preparació per al següent"). Després de mesos de parlar-ne, semblava que allò que menys importava era què s'anava a fer a Alemanya, perquè tot ja havia estat prou dit.

Els mitjans alemanys tenien els seus espais pre-cuinats sobre què és en realitat la cultura catalana i per què és el convidat d'honor. Un espai no geogràfic, sinó cultural; sense un estat clar, sinó repartit en unes quantes regions –Catalunya nord inclosa–; on de fet no es parla i s'escriu només en aquest idioma, sinó que hi ha convivència amb la llengua políticament dominant, el castellà –o el francès, en el cas de Catalunya Nord, encara més minoritària. Més o menys així ho explicaven, de vegades ajudats per algun mapa, per situar el lector o el televident, i amb una barreja d'imatges de catalans *universals*, des de Ferran Adrià a Joan Miró o Pau Casals.

"Separatisme lingüístic" va ser el

La Fira del Llibre de Frankfurt va tancar les portes diumenge, amb rècord d'expositors, i el desembarcament català se'n va tornar a casa, exhaust per la batalla i per la discussió una mica gastada sobre si va estar bé o no de convidar-hi només els autors que escriuen en català. La ressaca durarà uns quants dies per a tothom, mentre una figura medieval, el Tirant, va demostrar que, per damunt del negoci, en una fira també hi ha temps de parlar de literatura.

terme més emprat per molts d'aquests mitjans, des de la televisió pública ZDF al diari esquerrà *Die Tageszeitung*, per a posar-ne dos exemples. Es va insistir i insistir en el fet que a Frankfurt s'hi portava "una de les dues llengües" existents –*Berliner Zeitung*–, mentre es reproduïa una frase de Josep-Lluís Carod-Rovira a la ZDF, explicant que portar-hi escriptors castellans hauria estat com si Alemanya n'hi portés de turcs.

Tantes explicacions no van ajudar els pobres autors que volien parlar de la seva obra a la Fira. Jaume Cabré, Carme Riera, Quim Monzó i tots els seus companys es van trobar confrontats amb la qüestió cada vegada

que se'ls acostava un mitjà alemany, mentre Josep Bargalló, cap del Ramon Llull i teòric responsable que no hi hagués convidats castellans, es multiplicava en aparicions pertot, sempre empaitat per la pregunta.

És complicat de modificar criteris quan les peces periodístiques arriben lligades i ben lligades de fa dies. La majoria dels reportatges emesos per les televisions o els diaris del país amfitrió eren fets a Barcelona, a València o a Madrid pels corresponents. Una vegada oberta la Fira, l'atenció es va centrar en les superestrelles locals, prioritàriament Joschka Fischer, ex-ministre d'Afers Exteriors alemany, que presentava el seu llibre sobre els

Fira de Frankfurt: sempre ens quedarà el Tirant

anys de govern roig-verd del qual va ser el segon, sota el canceller Gerhard Schröder. El mediàtic ex-ministre anava de plató en plató, assetjat per les càmeres, mentre l'estand català, el de l'exposició "Singular i universal", era visitada majoritàriament per mitjans catalans o espanyols. Les lectures amb autors de la cultura *convidada* que es presentava tenien d'auditori gent que no necessitava presentació, perquè eren *de la terra*. El llenguatge inequívoc dels auriculars per a la traducció simultània mostrava clarament quin era l'idioma que tothom entenia: auriculars fora quan es parlava en català, auriculars a punt quan es parlava en alemany.

El cavaller blanc. Un heroi medieval va salvar-se per mèrits propis de l'anonimat: Tirant lo Blanc. No pas la versió que n'ha fet Calixto Bieito –que també va tenir ressò, però no tanta–, sinó la luxosa edició completa en alemany que n'ha publicat ara l'editorial Fischer, obra de l'assagista i traductor Fritz Vogelgsang.

El suplement literari de *Süddeutsche Zeitung* va obrir les seves 35 pàgines dedicades a la Fira amb aquest llibre, omnipresent a pràcticament tots els altres especials dels gran mitjans. L'esquerrà *Die Tageszeitung* es desfeia també en elogis a un llibre que qualificava de divertit, ric, ple d'humor i sobretot actual –"Hollywood

fa 500 anys", ho titulava– i la resta dels mitjans amb espai generós dedicat a la cultura catalana anaven pel mateix camí. Joanot Martorell no està sol en la consideració d'*heroi*. Josep Pla, Salvador Espriu –de qui apareixia l'obra poètica en alemany, completa, també en versió del mestre Vogelgsang– l'acompanyaven.

Cap d'aquests autors no podia estar entre els convidats de l'Institut Ramon Llull, evidentment, però la seva presència planava sobre la Fira, mentre alguns altres s'escarrassaven a vendre drets d'autors actuals.

A Frankfurt hi van anar els editors amb la feina feta. Els cinquanta títols catalans traduïts a l'alemany presentats a la Fira són un rècord històric, darrere el qual hi ha una feina que va arrencar tres anys enrere, quan es va començar a gestionar amb la Fira la *invitació* a la cultura catalana. Les editorials alemanyes es van posar a cercar i cercar, amb la necessitat de tenir un *autor* català a punt per a aquest cas, no fos cas que a la Fira no tinguessin cap títol del teòric *país estrella* –que no és país, sinó cultura, per a complicar encara més les coses– i en aquest punt els editors de Fischer van topiar amb el *Tirant*, la història del cavaller blanc de qui havien editat només el primer volum, fa 17 anys. I en van encarregar la resta a l'altre heroi, Vogelgsang.

L'edició de Fischer no és precisament de butxaca –surto a la venda per 78 euros, que s'apujaran a 98 a partir del març– i llegir literatura medieval no és precisament fàcil, reconeixia *Süddeutsche Zeitung*.

El ressò aconseguit per l'obra entre els mitjans alemanys evidencia, però, que, per damunt de crítiques, polèmiques, frases poc oportunes o mala intenció de certs mitjans, entossudits a parlar només d'allò que fa mal, a la Fira del Llibre de Frankfurt hi ha espai també per a la bona literatura. Cabré, amb *Les veus del Pamano*, o Maria Barbal, amb *Pedra de Tartera* –èxit de vendes la primavera passada– portaven la veu cantant, quant a autors actuals, mentre els mitjans alemanys animaven els lectors a "redescobrir Pla", Espriu o Martorell.

Gemma C. Serra